

Grimstad, 13.11.2020

Høringssvar – Endringer i straffeprosessloven og straffeloven (overprøving av saksstyrende avgjørelser ved anke mv.)

Stine Sofies Stiftelse arbeider for en barndom uten vold og overgrep gjennom å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn, samt ivareta og følge opp barnet, deres pårørende og etterlatte. Stiftelsen arbeider mangfoldig med denne tematikken, vi utvikler og drifter konkrete tiltak og arbeider rettspolitisk for å styrke rettsikkerheten til volds- og overgrepsutsatte barn og deres trygge omsorgspersoner. Vårt innspill vil avgrenses til de punkter i høringsnotatet som er av betydningen for denne gruppen, herunder punkt 4 og 6 i høringsnotatet.

Pkt. 4 Forhåndsfastsettelse av bistandsadvokatoppdraget til et bestemt antall timer

Departementets forslag

Det vises til høringsnotatets punkt 4. Departementet foreslår hjemlet i nytt § 107 b tredje ledd at retten kan beslutte at bistandsadvokatens oppdrag under etterforskningen ikke skal overstige et bestemt antall timer. Retten kan utvide timeantallet ved behov. Begrunnelsen for forslaget er følgende:

«Departementet mener at gode grunner taler for å vurdere tiltak som kan legge til rette for en mer effektiv bistandsadvokatordning. Sakene med bistandsadvokat varierer betraktelig i karakter, omfang og varighet. Det er videre betydelige forskjeller i den enkelte fornærmede og etterlattes behov for bistand. I likhet med Straffeprosessutvalget mener departementet at det bør foreslås endringer som kan bidra til å redusere utgiftene til bistandsadvokat uten at rettighetene til fornærmede og etterlatte svekkes, se NOU 2016: 24 punkt 10.3.6 side 229. Statens utgifter til bistandsadvokat har økt de siste årene, og i 2019 var utgiftene til ordningen nærmere 200 millioner kroner.»¹

¹ Høringsnotatets s. 17.

Stiftelsens synspunkter

Stiftelsen vil starte med å presisere at vi er svært kritiske til at straffeprosesslovutvalget i NOU 2016: 24 gikk utover sitt mandat og foreslo flere svekkelser av fornærmede og etterlattes rettigheter. Det ble blant annet foreslått hjemmel til å avgrense bistandsadvokatens tilstedeværelse under hovedforhandling og hjemmel til å forhåndsavgrense bistandsadvokatoppdraget til et bestemt antall timer uten mulighet til å senere utvide dette timeantallet.

Stiftelsen er som utgangspunkt positive til forslagene om at retten kan beslutte begrensninger i både bistandsadvokatoppdraget og forsvaroppdraget (høringsnotatets punkt 5) til et nærmere fastsatt timeantall. En slik endring kan være ressursbesparende og vil kunne sette klare rammer for arbeidet som både bistandsadvokaten og forsvareren skal gjøre.

De foreslåtte begrensningene for bistandsadvokatoppdraget må imidlertid ikke gå på bekostning av fornærmede og etterlattes interesser. Det er derfor viktig at et fastsatt timeantall kan utvides ved behov slik departementet forslår. Vi støtter videre at rettens beslutning om timesbegrensning først bør treffes etter en dialog med bistandsadvokaten og påtalemyndigheten om behovet for bistand og tilstedeværelse. Det kan – som departementet påpeker – være vanskelig å forutse hvor mange timer bistand det er behov for. Derfor er det viktig med en viss fleksibilitet i regelverket. Vi mener videre det er fornuftig å oppstille vilkår for når retten skal kunne fastsette timesbegrensning. Dersom formålet med bestemmelsen er ressursparing uten at dette skal på bekostning av fornærmede og etterlattes interesser, mener vi timesbegrensning bør forbeholdes saker hvor sakens art og omfang tilsier slike begrensninger.

Pkt. 6 Unntak fra kravet om dobbel straffbarhet ved mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse

Departementets forslag

Det vises til høringsnotatets punkt 6. Departementet forslår å unnta frihetsberøvelse (§ 254) og mishandling i nære relasjoner (§§ 282–283) fra kravet om dobbel straffbarhet (at forholdet må være straffbart i Norge og straffbart i gjerningslandet). Begrunnelsen for forslaget er følgende:

«Norske statsborgere eller personer som har bosted i Norge, kan bli utsatt for frihetsberøvelse eller mishandling av nærstående mens de oppholder seg i utlandet. Dersom frihetsberøvelsen eller mishandlingen starter i Norge og fortsetter i utlandet, og anses som en «fortsatt forbrytelse», kan handlingene i både Norge og utlandet straffeforfølges i Norge. Hvis frihetsberøvelsen eller

mishandlingen bare skjer i utlandet, vil den i dag ikke kunne straffeforfølges i Norge dersom handlingen ikke var straffbar der. Hvis den var straffbar der, vil gjeldende krav om dobbel straffbarhet innebære at det er nødvendig å undersøke og føre bevis om fremmed rett. Andre lands strafferettslige regler kan være vanskelig tilgjengelige, og undersøkelserne kan bli kostbare og ta lang tid. Kravet til dokumentasjon kan dermed være vanskelig å oppfylle i praksis.»²

Stiftelsens synspunkter

Stiftelsen støtter forslaget om unntak fra kravet om dobbel straffbarhet ved mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse. Stiftelsen mener det er prinsipielt viktig at det er mulig å straffeforfølge mishandling i nære relasjoner også når dette er skjedd i utlandet hvor handlingen ikke nødvendigvis er straffbar i gjerningslandet. Spesielt viktig er dette for barn som ikke har mulighet til å nekte å reise ut av landet dersom foreldrene selv ønsker dette. Barn utsatt for vold eller frihetsberøvelse i utlandet må nyte det samme rettsvern som om volden og frihetsberøvelsen hadde skjedd i Norge.

Med vennlig hilsen

Ada Sofie Austegard

Generalsekretær

Stine Sofies Stiftelse

Malin Albrechtsen van der Hagen

Juridisk rådgiver

Stine Sofies Stiftelse

² Høringsnotatets s. 22.

